

17. Mai 2010

Kjære alle som har kommet hit til torget i dag, gratulerer med denne flotte dagen vår. Det begynner å bli en tradisjon nå at vi i Sande samles på torget vårt for å markere og feire nasjonaldagen. Og jeg kan love dere , dere er flotte å se på.

Det er litt underlig hvor godt 17.mai tradisjonene sitter hos oss. Man skulle kanskje tro at folketog, bunader, korpsmusikk og gamle sanger ikke fenget i dagens samfunn hvor det meste ligger i cyberspace eller hva alt heter. Kjappe meldinger på facebook og twitter , alt er bare et tastetrykk unna. Men likevel samles hele nasjonen hvert år for å markere vår frihetsdag, vår uavhengighetsdag. Dette er en god norsk tradisjon.

For vi må ikke glemme at dette ikke er en selvfølge. Vi blir minnet på det i hver nyhetssending at på vår klode er det ikke så mange som kan ta friheten , demokratiet og menneskerettighetene som en selvfølge. Vi har norske soldater på forskjellige steder i verden som i dag deltar i det som offisielt heter krigslignende operasjoner men som for oss andre heter bare krig.

Men dette er likevel litt langt unna. Og heldigvis for det. Men det er bare i år 65 år siden vi feiret den 17.mai hvor de største gledene og de sterkeste følelsene for frihet kom så tydelig fram, nemlig 17.mai 1945. For oss som ikke opplevde det er det vanskelig å sette seg inn denne gleden, men fra datidens filmruller kan vi se hvordan dette preget de som deltok. En glede og en lettelse som man nok måtte være til stede for å forstå fullt ut.

65 år kan synes lenge siden og fjernt fra våre dager, men er vel egentlig ikke lang tid i et historisk perspektiv.

For 65 år siden sa vi farvell til et styresett og en ideologi som få ønsker tilbake. Nazismen bygget på intoleranse, elitetenkning, åpenbar rasisme og i det ideen om et herrefolk. Selv om det alltid er noen små

grupperinger som fremdeles tiltrekkes av disse ideene , er dette en død ideologi. Men som det heter i sangen til Otto Nielsen, He's dead but he won't lie down.

Selv om ideologien er død vil den ikke ligge helt nede. Derfor må vi ikke glemme.

I forbindelse med markeringen av frigjøringsdagen 8 mai her på torget fikk jeg overrakt et spesialnummer av heftet "Rundt Sandebukta" som omhandlet krigsårene 40 – 45 i Sande. Her kan vi lese om hendelser i vår egen bygd og om dramatiske opplevelser som noen av våre sambygdinger var gjennom både i Norge og utenfor våre grenser. 11 sandssokninger mistet livet på alliert side i kampen mot naziåket.

Dette heftet er et utmerket bidrag til å sørge for at vi ikke glemmer. Derfor vil det bli brukt i skolene våre i undervisningen. Og forhåpentlig bidra til å lære den oppvoksende slekt om at det er noen verdier vi har felles og som vi må hegne om.

Nå tror jeg jo ikke at dagens ungdom ikke vet å sette pris på den friheten vi har. I en flott reportasje fra Sande ungdomsskole på frigjøringsdagen i år kom det fram at de kjente godt til denne historien og hva ufriheten innebar. Reflekterte meninger i et ungdomlig språk som gjorde i alle fall meg litt varm om hjerterota.

I dag er det også nordmenn som er ute i fredsbevarende innsatser gjennom FN, Nato eller andre organisasjoner. De fortjener at vi sender dem en tanke og ønsker om trygghet og fremgang for fredens sak.

Men vi har også mennesker i Sande som har måttet flykte fra sitt hjemland og som nordmenn gjorde under 2. verdenskrig, kjempe for sitt land fra utlandet. I vårt kommunestyre i Sande sitter Shariar Boluri som gjennom arbeid i Norge kjemper for elementære menneskerettigheter og demokrati i Iran. Kommunestyret i Sande behandler aldri utenrikspolitiske saker, men på sitt møte før jul vedtok de i solidaritet med et undertrykket folk enstemmig en resolusjon som støttet opp om den kampen Shariar og hans venner fører for rettferdighet og demokratiske rettigheter i Iran.

Norge som et selvstendig land har en relativ kort historie . Vi har jo en lang kongerekke fra Vikingetiden og fram til det som kalles dansketiden. Men det var først i 1814 vi fikk vår egen grunnlov.

Det begynner å bli mange år siden Eidsvollmennene laget Norges grunnlov i 1814 og valgte Christian Fredrik til Norges konge. Vi hadde da en kort periode med et selvstendighet før vi etter en kortvarig krig måtte gå i en union med Sverige. Men vi beholdt i vår grunnlov og hadde eget indre selvstyre, men felles konge og utenriksstjeneste.

Det er i dag rart å tenke på at 17.mai feiringen i sin spede start var forbundet med fare og møtte sterk motstand fra kongens side. I 1828 ble det til og med lagt ned et forbud mot feiringen. Men folk er smarte og finner utveier .Den 17.mai 1829 la *det til et skip i Oslo som het Constitusjonen* , som jo betyr det samme som grunnloven, Og folk samlet seg og ropte Leve Constitusjonen. Da grep faktisk soldater inn og slo, som det står, folk med den flate delen av sabelen. Og dette utviklet seg til et ganske brutalt slag som siden ble kalt torgslaget, med infanterister mot sivilbefolkningen. og det var først etter kong Carl Johans død i 1844 dagen kunne feieres noenlunde fritt med en gradvis utvikling av barnetog landet rundt og fram til våre dagers feiring hvor heldigvis barna fremdeles er i sentrum og ikke en opprulling av våpenmakt. Det må jo være bedre å vise vår framtid gjennom barn framfor tanks og marsjerende soldater.

Vi viser fram Norge fra sin beste side i dag. La oss ta vare på landet vårt og overlevere det til neste generasjon i den stand vi selv ville ønsket å få det overlevert.

Til lykke med dagen og feiringen. Og til alle barna som har trofast sittet og hørt denne talen, håper dere får en morsom dag på skolene deres videre. God 17.mai!

